

Konrád T. Lewandowski - Mazaľ

Motto:

Král byl velkým milovníkem hudby a často míval u dvora koncerty. Občas mě na ně zanesli a postavili v krabici na stůl, abych si je poslechl. Ale ten hřmot byl tak silný, že jsem stěží rozeznával melodie. Troufám, že by se jim nevyrovnaly všechny bubny a trubky královské armády, kdyby vám vířily a vřískaly přímo do ucha.

Jonathan Swift: Gulliverovy cesty

(přeložil Aloys Skoumal, Albatros 1970)

Film byl natočen amatérskou, ale kvalitní videokamerou. Při každé změně záběru bleskově zaostřila. Podle hlasatele pocházely tyto záběry z devátého patra severní stěny hotelu Marriot. Autorem byl nudící se host, který zatoužil nafilmovat lidi v hale varšavského Hlavního nádraží.

Davy lidí proudily všemi směry. Občas vytvářely výrazné vlny, proudy, víry a mrtvá pásma. Živé magma kmitalo a kypělo, podřízeno statistice a zákonům Chaosu, do kterého se slilo tisíce konkrétních cest a cílů. Někteří chodci se zastavovali a zvedali hlavy, aby si prohlédli strop. Autor filmu to několikrát zvětčnil zblízka. Hlasatel vysvětloval, že před třemi měsíci nechalo ředitelství Hlavního nádraží vyložit strop haly opalizujícím sněhobílým obložením z kovoplastu a bylo na tuto investici velice pyšné.

V následujícím okamžiku se obraz zastavil a potom pokračoval zpomalně, snímek po snímku. Přesto bylo patrné, že rychlost zaznamenávání nestihá průběh událostí. V rozích haly se objevily čtyři oslepující záblesky. Na dalším snímku se slily v jediný ohnivý prstenec, který těsně obklopil zkamenělý dav uprostřed haly. Na třetím snímku přestaly být praskající skleněné stěny nádraží průhledné a na čtvrtém už chyběly docela. Prstenec žhavých plynů vytvořil jakýsi cyklon a lidé, které zvedl, viseli mezi podlahou a stropem. Pátý snímek opět nebyl ostrý. Rázová vlna právě dorazila ke stěně hotelu a před objektivem kamery se najednou objevila clona ze skleněných střepein. Obraz se zmítal na všechny strany. Teprve teď se z reproduktoru televize ozval tlumený rachot detonace. Hned nato hlasatel informoval, že střepeinami těžce zraněný autor filmu přesto dokázal vstát z podlahy, zvednout kameru a vrátit se k oknu.

Na obrazovce se opět objevil obraz Hlavního nádraží a kousek Jeruzolimských alejí, na kterých s hlomozem a pískotem vznikala gigantická zácpa. Na chodnicích ležely desítky těl. V budově nádraží, omezující se na strop a železobetonový skelet, kypěl dým. Vzduchem létaly reklamní tabule. Jedna z nich, výjimečně veliká, udělala elegantní salto a plavně přistála přímo na zastávce tramvaje. Kamera ji sledovala. Tabule strhla trolejové dráty, smetla strnulé lidi a zastavila se na zábradlí nápisem vzhůru. Záběr přešel do detailu. Celou obrazovku zaplnila červenočerná písmena:

POUŽÍVEJ PASTU

SUPERVÁPENEC

místo chybějících zubů ti vyrostou

STALAKTITY

Trvalo to nejméně dvě vteřiny. No ne! Nevymysleli zrovna nejhorší paradoxní reklamu! Když se opět objevil odporně zachmuřený obličej hlasatele, stiskl jsem tlačítko ovladače tak prudce, že jsem jej málem rozmáčkl. Obrazovka zhasla.

Redakce týdeníku Senzace sídlila ve druhém patře hranatého socrealistického paneláku v centru Varšavy. Minul jsem služebně zamračeného vrátného a hnál jsem se nahoru po schodech. V sekretariátu jsem zastihl jenom zástupce tajemníka redakce Mirka.

"Nazdar! Je tu Elka?" vytáhl jsem dnešní příspěvek.

"Nazdar! Je u redaktorů. Hrají si na asociace." Míra natáhl ruku pro text.

"O čem je to?" mrkl na titul.

"Příběh psa, který se nakazil počítačovým virem a začal žrát diskety," vysvětlil jsem. "Kdo tenhle měsíc vede?"

"V soutěži o nejbláznivější nápad?" zeptal se Míra.

"Pochopitelně že ne v básnické soutěži čtenářů!" odsekl jsem.

"Pořád Bára," odpověděl, "zatím ji nikdo netrummul."

"Za tu reportáž o samohonce pálené ve sklepě nemocnice z moče nemocných cukrovkou?" ujistil jsem se.

Míra přikývl.

"Tak dobře, letím za Elkou. Měj se!"

Místnost redaktorů byla na konci chodby. U dveří jsem zaslechl hlasitě:

"Etruskové!"

"Mrkev!"

Vklouzl jsem dovnitř.

"Zdravím všechny!" Celé osazenstvo sedělo se zápisníky na kolenou. Tajemnice redakce Elka stála u okna. Jako obyčejně řídila brainstorming.

"Antarktida!" zavolal jsem ode dveří.

"Dinosauři! Mám!" křikl Rych. "Archeologicko-paleontologická senzace! Etruskové lovíli v Antarktidě dinosaury! Vědci mlčí, protože nechtějí přepisovat všechny učebnice."

"Dejme tomu." Elka bez nadšení poznamenala něco do svého sešitku. "Kdy bude text?"

"V pondělí."

"Teď by páslo něco o UFO. Už jsem o nich dlouho nic neměli. UFO," opakovala.

"Kometa!" zvolala Bára.

"Středověk!"

"Čarodějnice!"

"Inkvizice! Mám!" ohlásil jsem. "Svatá Inkvizice chytila a mučila ufona. Protokol z výsledku našli v archívu ze 16. století."

"Výborně!" Elka teprve teď zaznamenala můj příchod. "Zvládneš to do pozítří?"

"Žádný problém."

"Aha. Ještě něco! Málem jsem zapomněla. Chce s tebou mluvit šéf."

"Šéf? Se mnou?" zarazil jsem se a začal zpytovat svědomí.

"Prosil, abys za ním zašel hned jak se objevíš."

Prosil - to znělo líp. Položil jsem ruku na kliku. "Tak já jdu."

Na chodbě mě dohonila slova Elky:

"Heleďte, ještě jednu pitominu a máme hotové číslo!"

V šéfově pracovně jsem zapadl do křesla. Šéfredaktor zaútočil rovnou:

"Rád bych, aby ses věnoval tomu masakru na Hlavním."

"Jakému masakru?" pohlédl jsem na něj vyveden z míry. Teprve po chvíli jsem pochopil, nač asi myslí.

"Myslíte tu reklamu, šéfe?"

"Jakou reklamu?" Tentokrát pohlédl na mě jako na blázna on.

"Přece na tu zubní pastu, s těmi stalaktity v hubě," vysvětlil jsem.

Prudce zamrkal. Na tváři se mu objevily současně výraz údivu a grimasa svědčící o intenzivním přemýšlení.

"Tomaszewski, jdi k čertu! Kde žiješ?!" vybuchl po chvíli. "To se stalo doopravdy!"

Vyslechl jsem ho s kamennou tváří. O takových věcech se v Senzacích nemluvalo smrtelně vážně. Princip zněl: "Houpáme my, ale ne nás!" Redaktor, který se dal nachytat a uvěřil kolegovi, musel s balíkem novin v zubech oběhnout po čtyřech celou redakci.

Šéf okamžitě uhodl moje myšlenky.

"Co je s tebou?" začal trochu mírněji. "Nečteš noviny? Neposloucháš rozhlas?"

"Raději naslouchám vlastním myšlenkám. Je to užitečnější. A pokud jde o noviny, úplně mi stačí, že do jedné čmárám."

Mávl rukou a beze slova vytáhl několik deníků. Ve všech bylo na prvních stranách totéž. Přeběhl mi mráz po zádech. Fotky a tučné titulky mi zavířily před očima. Roztřesenýma rukama jsem vrátil noviny na stůl.

Šéf chvíli počkal, až se vzpamatuji.

"Chci, aby ses tomu věnoval," opakoval. "To udělal psychopat."

Sebral jsem se.

"Tak dobře, šéfe," oznámil jsem a zjistil, že chraptím. "Zítra přinesu text..." Chvilí jsem uvažoval. "Název bude: Mimoszemšťan nebo pekeľník?"

Šéfredaktor zavrtěl odmítavě hlavou.

"Ne. Nechci žádné výmysly. Chci, abys za tím šel."

"Ale šéfe! Na tom už sedí hejna supů z konkurence. Nemá cenu se drát o nějaké zbytky. Navíc je to zábava nevýnosná..."

"Dvojnásobný honorář."

"...a zřejmě riskantní," pokynul jsem k hromadě novin.

"Trojnásobný."

Ztratil jsem argumenty. Zbyla jen poslední otázka:

"Proč zrovna já?"

"Protože ti to myslí."

Zajímavý postřeh. Že bych nebyl doceňován?

"Jak se ví, že to byl blázen?" zeptal jsem se chladně. Chrapot zmizel.

Šéfredaktor mi podal pomačkaný leták.

"Automat je rozhodil ze střechy hotelu Forum tři hodiny po výbuchu," řekl.

"To je jeho umělecký manifest."

"Umělecký?" zvedl jsem zrak.

"Čti."

Přes první dojem byl leták vytištěn velice elegantním písmem a na docela slušném papíru. Okraje zdobil ornament z fantasticky ozubených kaněk. Lidé! stálo v titulku. Proč vlastně žijete? Mačkáte se na této planetě, spotřebováváte kyslík, potraviny, suroviny a měníte to všechno v hromady hoven a smetí. Jaký to má smysl? Zůstává po vás jenom smrad. JÁ (obě písmena tvořily neobyčejně umělecké iniciály) dokážu, že zůstane po vás Krása. Vydřu ji z vašich vnitřností, krve a výkalů. Výměnou za vaši pofidérní existenci vytvořím z vás Nesmrtelné umělecké dílo. Budete materiálem v rukou GÉNIA!

Poslední slovo zabíralo přibližně třetinu plochy letáku - všechna písmena obklopovala taková houština ornamentů a zářících paprsků, že byla stěží čitelná.

"Podle názoru toho chlapa je hromada roztrhaných mrtvol uměleckým dílem?" zeptal jsem se.

"Ne tak docela," odpověděl šéf. "Jde o lidi rozmáznuté výbuchem na stropě nádražní haly."

"Na tom novém bílém obložení?" vzpomněl jsem si na hlasatele.

"Právě! Jenže teď už je to jakási freska.... Mám tady fotku. Podívej se!" napřáhl ruku.

Fakticky: rozprášená krev, lymfa, výkaly, mozky a další látky vyskytující se v lidech vytvořily velice zřetelný obraz. Jako první padla do očí rozvíjející se spirála, připomínající naši Galaxii. Na tomto pozadí shluk tmavších kaněk vytvářel podivně známý obrys, který jsem po chvíli identifikoval jako symbol JIN-JANG...

"Do prdele!" uniklo mi.

"No a..." broukl šéf.

"Ale šéfe! To nebyla práce nějakého hajzla s pytlím semtexu. To je..."

"Souhlasí!" přerušil mě a dokončil: "...pečlivě propočteno a dopracováno do nejmenších podrobností. Policejní specialisté na výbušniny tvrdí, že výbuchy v rozích haly nastaly v přesně určeném pořadí a byly směřovány tak, aby nebyla porušena nosná konstrukce. Navíc konfigurace davu v okamžiku výbuchu pravděpodobně nebyla náhodná..."

"Zřejmě pozoroval halu bůhvíjak dlouho a čekal, až se lidé postaví přesně podle jeho přání," zašeptal jsem napůl sám k sobě. Začalo mě to fascinovat.

"Souhlasí," přikýl šéf.

"A ten chlápek, co to filmoval, nebyl on?"

"Zřejmě s tím nemá nic společného. V nemocnici z něj vydloubali patnáct deka skleněných střepin. Musel tam být ještě jeden, líp zajištěný pozorovatel."

"Kolik obětí vlastně bylo?" zapadl jsem bezmocně hlouběji do křesla. Šéfredaktor sklopil hlavu.

"Přes pět set zabitých. Přesný počet dosud neuvedli, protože se ještě nepodařilo všechny posbírat. Třetinu mrtvol nelze identifikovat. V nemocnicích je tisíc raněných, z toho půl stovky v beznadějném stavu. Asi tak další tisíc byl ošetřen ambulantně."

Hvízdl jsem si.

"Co se divíš!" vyprskl zlostně. "Střepiny doletěly až na předměstí. V okruhu půldruhého kilometru to vytlouklo všechna okna s výhledem na nádraží. Do recepcce Holliday Inn vletěla tři auta parkující před vchodem. A vůbec, proč ti to povídám."

Zvedni zadek a sám uvidíš. Půl centra vypadá jako po... po..." hledal vhodný výraz.

"Po uměleckém happeningu," dokončil jsem za něj. "Zajímalo by mě, kdo první řekl, že Velké umění vyžaduje oběti..."

"Nech toho! Vůbec nechápu, jak může existovat někdo tak neinformovaný jako ty?!"

"To je jednoduché," pokrčil jsem rameny. "Na reklamy nekoukám z principu. Televizi jsem zapnul náhodou. Takový opičí reflex, šéfe, chvíle nepozornosti, červené tlačítko a hup... Potom jsem si pomyslel, že mi chtějí vnutit nějakou novou zubní pastu, tak jsem televizi vypnul. Zbytek večera jsem psal a ráno jsem jel rovnou sem. Při výbuchu jsem se sprchoval. A za zbytek může můj obranný systém."

Šéfredaktor rezignovaně vzdychl.

"Uvažuji, jestli má smysl posílat do té práce někoho, kdo je při trošce štěstí schopen přehlédnout konec světa."

"Máte naprostou pravdu, šéfe!" zvolal jsem s novou nadějí. "Víte o tom pětkrát víc než já..."

"Kdepak!" Šéfredaktor ihned přestal pochybovat. "Nevykroutíš se. Tvůj vztah k věci zaručuje, že budeš jednat jinak než ostatní."

"Ale co ode mne vlastně chcete?" zavrčel jsem.

"Opravdu originální text. To je vše. Můžeš jít"

Ve dveřích mě zastavil. "Počkej! Ještě něco..." zašklebil se. "Raději ti to povím, jinak to zase propaseš. Říká se, že Policejní ředitelství bylo anonymně varováno, že pokud se někdo pokusí poškodit nebo zničit veledílo na stropě nádraží, vyletí někde v Polsku do vzduchu základní nebo mateřská škola, popřípadě jesle. To prakticky znamená, že až do zatčení toho lumpa bude Hlavní nádraží pobočkou galerie."

"To naše mladé 21. století je stále zajímavější," zafuněl jsem. "Století Totálního umění..."

"Nesýčkej!" Šéfredaktor zaklepal na dřevo stolu. "A utíkej!"

V mezaninu jsem potkal Jacka. Při pohledu na mě roztáhl hubu od ucha k uchu.

"Nazdar Radku!" zaradoval se. "Mám bombu. Doslova! Před třemi lety vyfoukli na Ukrajině ze síla jadernou raketu. Její trup potom našli úplně vykuchaný a patnáct hlavic zmizelo jako kámen ve vodě! Všechny významné agentury tam vyrazily a nic! Teprve teď, po třech letech, začaly prosakovat informace..."

Koukal jsem na něj jako tele na nová vrata. Další pyroman! Navíc jsem neměl v úmyslu okusit polyetylenový provázek, kterým se svazovaly balíčky Senzací.

"Nebylo by špatné jednu takovou pilulku sbalit, chvíli počkat a potom odpálit," navrhl jsem. "Dovedeš si představit, co by se dělo? V celém městě by to vyfouklo hovna ze všech hajzlů..."

Jacek rázem zavřel hubu. Nečekal jsem až se vzpamatuje, seběhl jsem po schodech a vyšel na ulici. Na druhé straně nějaký kluk právě dokončoval sprejem nápis na zdi: AŤ ŽIJE AIDS! Při pohledu na mě zmizel za rohem. Jeho chyba. Dal bych mu na novou barvu.

Nasedl jsem do auta a zamířil domů. Skončily tedy blažené chvíle, kdy jsem po vyprodukování osmi článků měsíčně a jejich předání do redakce mohl zbytek života trávit čtením filosofů a jiných vědců a přemýšlet. Teď kvůli pitomému textu prošoupu podrážky, jak budu pobíhat po celém městě... Ale

moment! Najednou jsem se zorientoval. Existoval způsob, jak to běhání omezit na minimum!

Hned po příchodu domů jsem vytáhl zpod skříně radiopřijímač, který jsem kdysi koupil od jednoho známého. Ten jej před léty vyhandloval jako radiopřijímač za tři láhve špiritusu od ruského vojáka z jednotky překládané za Bug. Rádio mělo spoustu stupnic, koleček, tlačítek a těžko se s ním dalo domluvit, ale fungovalo docela slušně. Známý si později koupil rádio pro idioty, které nemělo tlačítka žádná, a nastavení probíhalo pomocí hlasitého pojmenování požadované stanice, a starý přístroj mi prodal. Hned po transakci jsem začal známost s novou kořistí tradičně prozkoumáním jejích střev. Po odšroubování krytu jsem

vyvalil oči. Takovou spleť obvodů jsem neviděl od doby, kdy jsem jako desetiletý umounělec vlezl v technickém muzeu do historické "Odry", odkud mě potom muzejní hlídač vytáhl ven za nohy. Po delším průzkumu jsem zjistil, že mám před sebou originální odposlouchávací zařízení KGB, vybavené neuvěřitelně rozsáhlým systémem detektorů a dekodérů, určený k příjmu netradičně zakódovaných informací (neplést si se šifrovanými!). Jakési spojení rádia a počítače, jenže bez vyšší matematiky. Když na tomto přístroji můj známý poslouchal první program, pak mírně řečeno nevyužíval plně jeho možností....

Tři týdny jsem se snažil rozlousknout určení jednotlivých podsystémů. Naštěstí v tom bylo hodně miniaturních elektronek a podle jejich rozložení jsem se dokázal zhruba orientovat, oč v daném obvodu běží. Několikrát jsem měl prostě čuch a nakonec duch zvítězil nad hmotou. Fakt je, že princip více než poloviny modulů zůstal pro mě dál černou magií, ale dokázal jsem je spustit a využívat podle jejich určení. Podobně bych mohl obsluhovat kouzelnický cylindr nebo létající talíř, ale konec konců platí výsledek. Ne docela bezvýznamné bylo i to, že relikty ruské techniky byl výjimečně blbuvzdorný a vydržel několik naprosto idiotských experimentů.

Nakonec jsem uslyšel hlasy, které by obyčejné rádio zaznamenalo jako šum nebo rytmické skřípání a pištění. Většinou se jednalo o obchodní informace, rozhovory lidí z ochranných agentur a policie. V průměru střední stupeň utajení. Vládní kódy i ty, které užívají velké koncerny, byly mimo můj dosah.

Nyní mě zajímala především policie. Od doby, kdy všechny rozhlasové stanice přišly na nápad přerušovat písničky reklamami, jsem přístroj nepoužíval. Teď jsem jej zapnul a začal jsem vzpomínat na to, jak se hledají frekvence a luští kódy. Po čtvrt hodině jsem už seděl na spojích policejního ředitelství a za hodinu jsem rozlouskl příslušný kód. Nebyl moc komplikovaný, jen tede, aby uchránil operační spojení před nadměrnou zvědavostí majitelů upravených CB-rádií. Já jsem byl trochu lepší.

Z reproduktoru se nepřetržitě ozývala operační řezanka; hlášení, příkazy k ověření nějakých detailů, koordinace činnosti jednotlivých pátracích skupin. Nebylo obtížné zjistit, že policie začala hledat jechlu v kupě sena Edisonovou metodou, tedy odehíráním stébla po stéblu. Vehementně se pustila do práce, ale neměla se čeho zachytit. Jedna nula pro mě. To bylo něco, co nikdy nepřizná jejich tiskový mluvčí, až se na něj vrhne hejno supů od konkurence. Právě teď dvě třetiny varšavské policie hledají místo, odkud byly odpáleny nálože na nádraží. Jinými slovy prověřují všechny byty, ubikace a střechy, z nichž je kukátkem nebo dalekohledem vidět na podlahu haly...

Po pěti hodinách odposlechu mi třeštila hlava a před očima se mi zjevovali pobíhající modří trpaslíci. Moc velkým rozptýlením nebyly ani občasné vpády jakéhosi šelestu, znamení, že byl právě zapojen kanál vládního spojení pro předání zprávy o průběhu pátrání někomu nahoře.

Toho dne jsem nevyslechl nic důležitého. Nakonec jsem nevydržel. Vypnul jsem své Ucho a šel jsem spát.

Ráno začalo zajímavě. V troskách v hale Hlavního nádraží našli zbytky kamery spojené s miniaturním televizním vysílačem s dosahem pět kilometrů. Ředitelství nádraží s tím objevem nemělo nic společného, dosavadní směr pátrání tedy šel k čertu. Zkoušel jsem si představit, kolik policajtů už

šestatřicet hodin přetřásajících město v tom okamžiku zatoužilo vytáhnout služební pistoli a vpálit si kulku do hlavy. Potom, jako obvykle v případech, kdy velký organizační záměr selže, nastal naprostý chaos. Éter zaplnily neartikulované výkřiky, série nadávek a návrhy na nakopání do zadku nebo vykopnutí ze služby.

Rozhodl jsem se, že počkám až to skončí a mezitím si seženu noviny. Šel jsem ven a za pět minut jsem se vrátil se štosem deníků. Jedním uchem jsem naslouchal lichotkám z reproduktoru a současně jsem četl. Na prvních stránkách novin cenili zuby policejní náčelník a jeho tiskový mluvčí. Pod snímky byla zpráva z jejich tiskové konference, kde oba bez uvádění zbytečných podrobností ujišťovali, že policie je už na stopě. Zbytek textu se skládal ze standardních vět o závažnosti situace, soucitu s rodinami obětí, nejvyšší priority atd. Víc zajímavostí jsem našel na druhých a třetích stranách. Například zpráva o pětinasobném nárůstu exportních objednávek pasty Superkalcium. Výrobce pasty navrhoval v nemocnici ležícímu muži, který nafilmoval masakr, že od něj koupí všechny kousky skla, které z něj vydolou, za cenu briliantů. O kus dál nějaký chlap ze Sdružení spotřebitelů vážně vysvětloval, že pasta Supervápenec neregeneruje vytržené zuby. Zvláště zajímavá byla noticka v Životě Varšavy, že halu Hlavního nádraží navštívila včera výprava studentů z katedry kresby a malby varšavské AVU. Jeden z budoucích umělců vyjádřil přesvědčení, že organické látky na stropě haly, zejména lymfa, časem ztmavnou a freska bude výraznější. "Takže už to začalo," pomyslel jsem si v tom okamžiku.

Chyběla jen zpráva o vyhlášení státního smutku. Na tom nebylo nic divného. Od doby, kdy lobby šoubyznysu zabránila v uzavření kin po papežově smrti, protože právě měly premiéru tři nové americké trháky, mě už nemohlo nic překvapit. Show mustgoon.

Brebentění v reproduktoru se najednou změnilo. Výkřiky přešly ve vřavu, ze které jsem teprve po chvíli dokázal vylovit jednoduchá slova:

"Výbuch!!!... ne, letáky... výbuch rozhodil letáky... kde, k čertu!!?... ze střechy... střecha VŠPS... určitě... Cože??!!!"

Vypnul jsem aparát. Vysoká škola plánování a statistiky, to je věc! Hned vedle ministerstva vnitra... Teprve teď tam dostanou zabrat! Pohled na hodinky - 10.15. Musím sehnat nejméně jeden takový leták, třeba jen proto, abych dokázal šéfredaktorovi, že jsem vzal úkol vážně. Popadl jsem průklepák, roztrhl jej vejpůl a oba kousky vyhodil z okna. Za dvacet vteřin jsem už znal směr a rychlost větru. Bleskově jsem vytáhl krabičku s holografickým plánem Varšavy. Horečně jsem prohlížel diáky, až jsem polovičku z nich rozsypal po podlaze. Nakonec jsem našel správný. Na stůl a zapnout proud! 10.16 - podle Bernoulliho rovnic jsem bleskově odhadl opravu na zvýšení rychlosti větru v kaňonu Alejí Nezávislosti. Za těchto podmínek doba pádu letáků musí činit... dejme tomu, že jsou stejné jako ten, který jsem viděl u šéfa... výška budovy... všechny turbulence budou brzdit, tedy to vzít v úvahu... ještě zahrnout sací efekt směrem dolů spojený s rozdílem rychlosti větru nad a mezi domy... 10.18 - to už jsem sbíhal k autu. Jenom neuvíznout v nějaké zácpě! Naštěstí nebyla dopravní špička. Zajímalo by mě, jestli policie bude mít náladu na to, aby se zabývala bláznem projíždějícím křižovatky na červenou? V duchu jsem viděl bílou skvrnu putující Alejemi Nezávislosti. Teď všechno záleží na tom, jak projedu křižovatky. Poprvé v životě jsem začal litovat, že bydlím na druhé straně města. 10.21 - prolétl jsem kolem nemocnice v Banachově ulici tak, že jsem se málem dostal do její márnice. 10.23 - zatočit, ale kudy? Domaniewskou! Plyn!

Za křižovatkou s Alejemi jsem dupnul na brzdy, až pneumatiky zakvílely. Vyskočil jsem z auta a letěl za roh, kde jsem se ocitl několik metrů před mrakem potíštěných papírů letících nad chodníkem. Sláva! Ať žije mechanika kapalin!

Když jsem se s kapsami plnými pomačkaných letáků vrátil k autu, našel jsem u něj policajta s pokutovým blokem v ruce.

"Občane," oslovil mě, "zaplatíte pokutu za nesprávné pátkování."

Další Arcidílo vznikne na západní stěně budovy v Krásné ulici 22. Umělecký materiál se žádá, aby se shromáždil na přilehlém prostranství a očekával Tvůrčí akt. GÉNIUS.

Poslední slovo stejně jako v předchozím případě tonulo v houštině paprsčité výzdoby. Po okraji probíhala stejná řada kaněk.

Bylo třeba uznat, že drzostí mohl ten chlap imponovat. Zřejmě se rozhodl, že udělá z Varšavy galerii vlastní přízračné tvorby. Proč právě Varšavu? Nedomníval jsem se, že tu bydlí. Spíše šlo o tradici. Nakonec, před sedmdesáti lety jiný neuspokojený malíř udělal z tohoto místa dadaistickou krajinu. Souhlasím, že tehdy nešlo zrovna o umění, ale Hitlerovy umělecké vize měly na věci značný podíl. Historie se nyní začala opakovat jako fraška. Kde se však vzal tento nový, originální umělecký směr? Vzpomněl jsem si, že asi před deseti lety, kdy jsem ještě neopovrhoval novinami, jsem četl o nějakém maniakovi v USA, který dělal z lidí sochy. Nakonec ho chytili a odsoudili k smrti. Když si vybíral druh popravy, přál si, aby ho zastřelili před bílým prostěradlem. Záležitost vzbudila v amerických uměleckých kruzích značný rozruch. Zakrvácené prostěradlo koupil na aukci anonymní zájemce za pořádný balík. Z krve mučedníků vždy vyrůstají noví vyznavači - to je pravidlo staré jako lidstvo. Na druhu víry nikdy moc nesejde a svět otupělý přebytkem podnětů vyžaduje stále silnější impulsy. To byl můj i problém. Jak totiž má žít v tomto světě takový mutant jako já, jehož citlivost odpovídá průměru 19. století? Vždy, když jsem se nad tím zamyslel, viděl jsem jen dvě řešení: buď strávit život v posteli s hlavou pod polštářem jako Gulliver na koncertě obrů, nebo se přihlásit k solipsismu...

Abych se zbavil těchto myšlenek, zapnul jsem Ucho. Policie byla ve svém živlu. Na vedlejší náměstí Konstituce povolali snad divizi ženistů. Každé auto na parkovišti vedle osudné stěny mohlo být pastí nacpanou výbušninou. Současně probíhala evakuace obyvatel vedlejších domů. V kanálech pod ulicí se usadili žumpotápěči. Následovalo rozkopání asfaltu a chodníků. Provoz na nedaleké Marszalkowské pochopitelně přerušili. Z tohoto hlediska bylo místo pro nový happening zvoleno ideálně. Nebylo možné do nekonečna blokovat dopravu na hlavní varšavské ulici. Městský dopravní systém, fungující doposud ve stavu labilní rovnováhy, se záhy zhroutil. Když nastala špička, podle jakýchsi podivných souvislostí došlo k zácpám i na severních i jižních sídlišťích. Hlášení vojáků přerušovaly prosby o uvolnění cesty. Po čtyřech hodinách od zahájení akce začala jízda Varšavou připomínat pití včelího medu slámkou. Oba úkazy ostatně popisují stejné diferenciální rovnice. Kdybych teď měl honit nějaké letáky, bylo by jediným smysluplným dopravním prostředkem vznášedlo.

Navečer bylo náměstíčko vyklizeno, byty, sklepy, půdy a střechy okolních domů prohledala a obsadila policie. Byl obnoven provoz na hlavních třídách. Samotnou Krásnou obklopily protitankové zátarasy. Abych se na to podíval, zapnul jsem televizi. Ústí Krásné na náměstí Konstituce připomínalo Sarajevo z dob první a třetí muslimsko-srbsko-chorvatské války. Lidé s hlavami mezi rameny probíhali podél železobetonových ježků jako v palbě odstřelovačů.

Nesledoval jsem zprávy až do konce, protože se v jejich polovině najednou objevil jakýsi rotmistr natírající ostří bajonetu vazelínou značky Klouzek 2000. Z Ucha začaly zaznívat ohlasy nové aféry. U velitele kordonu se ohlásilo několik mužů i s advokáty a žádali o vstup ke stěně zmíněné na letácích. Tvrdili, že jde o sázku a že se zavázali strávit u té zdi celý den. Jejich advokáti dokazovali, že občané mohou dělat vše, co uznají za správné. Velitel je poslal ke všem čertům, šli tedy rovnou k novinářům, kteří se potloukali kolem. Co se dělo dál jsem se mohl jen domýšlet. Reportéři usoudili, že jde o trhák, informovali své šéfy a ti hned běželi za svými politickými kumpány. Nahoře začalo dohadování, které se v mém Uchu projevilo zesíleným chrchláním vládních kódů. Nakonec se dohodlo, že ke stěně bude dovolen přístup každému, kdo projeví zájem, bude však prošacován, jestli nepřináší pod šaty výbušniny. Když jsem to poslouchal, dospěl jsem k závěru že autor letáků je opravdu génius.

V nové situaci se policie začala zabývat zajištěním ochrany zoufalců stahujících se na toto místo. Protitankové zábrany vylučovaly sebevražednou jízdu nákladáku se semtexem nebo podobnou výbušninou. V úvahu přicházel ještě útok ze vzduchu, brzy tedy začaly nad okolím kroužit dvě vojenské helikoptéry vyzbrojené až po vrtule. Potom někoho napadlo, že plácek na Krásné by se dal ostřelovat z rohových domů Lvovské ulice přímo naproti zdi. Během osmi minut byli odtud vystěhováni všichni obyvatelé a nahrazeni agenti bezpečnostní služby. Možnost ostřelování byla nyní jen teoretická, a to minomety. Na všech okolních dvorech a střechách tedy začalo hledání Mávni. Paranoia dosáhla vrcholu, když někdo usoudil, že takové dělo zvládne udělat i kutil, a střílet může oknem. Velitel akce tedy požádal o počítačovou simulaci dráhy střel a na jejím základě o vytypování všech podezřelých oken. Když začal lov Pershingů třetí generace, vypnul jsem rádio, abych neztratil zbytek důvěry k orgánům ochrany veřejného pořádku. Nepochyboval jsem, že náš umělec už dávno tohle všechno předpokládal. Pro změnu jsem zase zapnul televizor. Vysílali živě od stěny na Krásné. Značnou část davu tvořili novináři rozmloouvající s bláznou, jejichž počet přesáhl nejodvážnější odhady. Bože, kdo všechno tam nebyl! Frustrované hospodyňky, nevyléčitelně nemocní, zástupci náboženských sekt, smrkáči vytahující se před holkama, blazeovaní kariéristé, lidé, kteří se chtěli alespoň jednou nějak odlišit, umělci pochybující o svém talentu, samorostlí ženisté a kaskadéři, šarlatán s kyvadlem, jasnovidec ve vojenské protivýbušné kombinéze, dva politici toužící prokázat odvahu a jeden polykač mečů. Opravdový karneval v Riu. Chyběly jen mulatky a konfety. Dospěl jsem k závěru, že je nejvyšší čas vyslechnout názory odborníků. Z nočního mejdanu u umělců jsem se vracel pěšky, zkouřený jako lokomotiva. Kráček jsem sice zpřímá a jistě, ale kdybych zavřel oči, přisahal bych, že lezu nahoru po kolmé stěně. Můj subjektivní pocit směru gravitace byl v hlubokém rozporu se zákony sira Newtona. Jinak jsem měl mysl jasnou. Nebo mi to tak alespoň připadalo. Někteří varšavští umělci psali do Senzací, věděl jsem tedy, kam mám jít. Nebyl jsem ale úplně originální, protože u dveří mansardy, která mě zajímala, jsem potkal ještě jednoho novinářského supa. Zástupci Parnasu s námi nejdřív nechtěli vůbec mluvit. Zalezl jsem tedy tiše do kouta, zatímco ten druhý, nejspíš začátečník, mával novinářskou legitimací, blábolil o tiskovém zákonu a střídavě hrozil vyloučením nebo sliboval dotaci z ministerstva kultury. Když nakonec začal odpočítávat prachy, domácí se dožrali definitivně, dali mu do huby a shodili ho se schodů. Trpně jsem vyčkal pogromu konkurence, a potom jsem vytáhl z kapsy štůsek letáků. Ukázalo se, že tady mají cenu relikvie. To plus skutečnost, že dva z nich mě znali od vidění, způsobilo, že mě přijali jako svého. Za chvíli jsem ležel se žvám u zdi na podezřelé matraci a levou rukou bloudil pod blůžičkou neznámé, ale ochotné básnířky, která mi šeptala, že mám takové netrpělivé prsty... Ostatní pořád žvanili o autorovi fresky na Hlavním nádraží. Velký Nepřítomný a Hledaný tu platil za božstvo. Chrámem tohoto božstva bylo příšerně zaneřáděné skladiště haraburdí - současně byt i ateliér. Všude se povalovaly nedokončené sochy, artefakty a materiál na jejich tvorbu. Vedle nich spočívaly hromady hotových obrazů a připravených pláten, trčely malířské stojany. Nábytek, řečeno decentně, nebylo vidět. Podlaha byla plná vymačkaných tub od barev, použitých štětců, zaneřaděných palet, prázdných láhví, smetí a talířů se zbytky jídel. Bylo zřejmé, že se šetří na všem kromě pracovních potřeb. Na kabelu u stropu se houpala dvousetwattová žárovka. Relativně čistá byla jen veliká okna. Na ploše přibližně šedesáti čtverečních metrů zhruba adaptované půdy sídlilo asi půl tuctu umělců. Teď se sem vecpaly další osoby: malíř, sochař, alkoholik, múza-matrace, model, žrout a literát. Nedokázal jsem se zorientovat, kdo je kdo. Mraky kouře z marjánky by se daly krájet. V tomto ovzduší mě docela přešla chuť novinařit. Byl jsem zaposlouchán do rozkošného šepotu a tělem mi protékala prudká horská bystřina. Málem jsem v sobě viděl mokré balvany, kolem

kterých víří zpěněná voda. Najednou jsem zaslechl něco, co mě donutilo zbystřit pozornost.

"Ten chlap je jako Nero..."

"Blbost!"

"Ne, vážně!" První mluvčí se prudce posadil a odstrčil dotěrné děvče. Pokud jsem dobře pochopil, jeho specialitou byly "obrazy bez opory", metr vysoké krajkové artefakty ze zaschlých barev, na které při happeninzích občas skákal se skříně. Kvůli té oblibě krajek mu přezdívali Richelieu.

"Jde to docela dohromady," pokračoval jmenovec slavného kardinála. "Podívejte se, tisíce let politikové nakládali s lidmi podle své vůle. Různými způsoby manipulovali masou nazývanou lidstvo a tvořili z ní dějiny podle vlastního uznání. My, lidé umění, jsme celou tu dobu měli jen zdobit jejich paláce a starat se jim o zábavu. Nezaujali bychom však raději místa politiků a využívali jejich možnosti pro Umění?"

"Samozřejmě!" vykřikl kdosi.

"No právě. Jenže dosud to nebylo možné. S výjimkou Nerona, který mohl zapálit Řím jen proto, aby dostal básnickou inspiraci. Proč bychom my umělci měli být horší než politici? Máme přece mnohem lepší představivost než oni. Můžeme tvořit z lidí něco víc než historii. Moc i Umění neuznávají morálku, ale Umění je mnohem širší. Usiluje o Absolutno, které nezávisí na lidstvu, jeho tužbách a omezeních. Vytvořit z lidstva velké Umělecké dílo, Humanum Opus Magnum, ve jménu Umění a pouze pro Umění, bez hloupé racionalizace a moralizování. Není to krása? To je přece nejvyšší z uměleckých cílů! Konečně se našel někdo, kdo ho začal uskutečňovat. Naše doba mu to umožnila!"

Vizionářovo děvče, znuděné tímto proslovem, se sklonilo a začalo manipulovat s jeho poklopcem.

"Představte si, že vaším tvůrčím materiálem je celý svět..." Děvče proniklo dovnitř a Richelieuův hlas se zlomil. "Co to povídám, Vesmír! Představte si, že ho můžete formovat jako hlinu nebo barvu na plá-á-átně," zasténal. "Ať jdou politici do hajzlu! Nasrat na vládu, stát a vlast!" Hlava děvčete se začala pohybovat v pravidelném rytmu. "Nasrat!!!"

Poslední výkřik byl uznán za heslo. Z kouta vyletěla láhev od vína a zasáhla žárovku. Ozval se výbuch imploze, nastala tma a hned potom zavyl muž zasažený padající lahví. Současně jako dávky z kulometu zazněly třesky prudce rozepínaných zipů a patentek. Vyvinul jsem se básnířce jako úhoř, skočil jsem ke dveřím a vypadl jsem ven. Nešlo o to, že bych měl něco proti děvčeti nebo vůbec orgiím. Šlo o to, že existovalo riziko, že zatímco budu muchlovat duchovní dceru našich geniálních básníků, nějaký plonkový hošan se na mě přilepí zezadu. Pokud to někoho zajímá, jsem rozhodně hetero. Teprve na ulici mi došlo, že nic nebránilo tomu, abych si tu malou vzal s sebou. Škoda, že mě to nenapadlo dřív. Té trávy bylo moc... Jak tedy nevěřit lidem opakujícím pořád dokola, že narkotika škodí?

Druhého dne, po noci strávené v posteli, která se chovala jako loď v bouři, jsem usedl ke stolu a začal si dělat poznámky pro budoucí článek. Ještě jsem se docela neprobral a chvílemi jsem měl pocit, že visím hlavou dolů jako netopýr. Moc mě to nebavilo. Ze zkušenosti jsem věděl, že tento stav potrvá ještě asi deset dní. To byl jeden z důvodů, proč jsem nemiloval běžné novinaření. K získání materiálu jsem se musel s někým opít, pokouřit, šlápnout někomu do úsměvu nebo dostat sám do rypáku. Nebyla vyloučena ani kombinace několika uvedených prvků.

Po zapnutí Ucha se má ponurá nálada ještě zhoršila. Do akce vyrazili policejní psychologové či přesněji: šamani behaviorismu. Tito učené mužové dospěli k závěru, že pokud chlapíka, který se podepisuje "Génius", budou ve všech zprávách v televizi, rozhlase i tisku nazývat "Mazal", potom taková spousta negativních společenských impulsů u něj musí vyvolat tvůrčí krizi a tím také neutralizovat jeho teroristické vášně.

Mohl mě trefit šlak. K behaviorismu jsem měl stejný vztah jako doktor Hannibal Lecter. Podle názorů některých odborníků je člověk jen zvětšený Pavlovův pes, který má "schopnost reagovat na podněty srovnatelné s

elektrickým proudem, které lze měřit stejně jako elektrický proud pokud jde o napětí, rozsah, směr a dobu trvání."

Možná je to pravda u nedospělých konzumentů žvýkaček a komiksů, kteří se ztotožňují s hrdiny obrázků na žvýkačkách, ale ne v případě chlápka s charakterem, který přesně ví, co chce.

Kromě těchto senzací jsem se ještě dozvěděl, že počet bláznů z celého Polska toužících proniknout na Krásnou přesáhl možnosti tohoto plácku a z toho důvodu se dnes ráno vytvořila fronta sahající až ke křižovatce Marszałkowské s Vláčí.

Vstal jsem a vydal se do kuchyně po hrozně příkré podlaze, abych si uvařil čaj, když mě najednou zastavil křik z Ucha:

"Letí!!! Stěna padá! Cože?! Co... Kde?! Jak?! Jak! Proboha!..." Další slova utonula v pekelném rámusu, který křečovitě cloumal membránou reproduktoru. Jako vystřelený jsem vylétl na balkón. Po několika vteřinách dolétl z centra táhlý dutý rachot. Křečovitě jsem tiskl zábradlí. Balkón se otřásl, ale ani jsem to nezpozoroval. V mozku mě pálila dvě slova: "Tedy přece!" Po delší chvíli jsem se vrátil do bytu a kromě Ucha jsem zapnul i televizor. Příšerným chaosem dohadů, vrískotu a blábolu šokovaných lidí, kvílení raněných, vytí sanitek, hlášení a rozkazů začaly pronikat ojedinělé smysluplné informace.

Nad Krásnou byla natažena čtyři vlasově tenká, průsvitná a superodolná uhlíková vlákna s diamantovou strukturou, nazývaná obchodně polydiamantové žíly. Znal jsem tento název. Slyšel jsem o nich v redakci. Asi před půldruhým rokem kanadský koncern vyrábějící rybářské náčiní hodil na trh model udice pro lov hlubinných ryb. Hlavním hitem bylo použití polydiamantových žil vynalezených v koncernových laboratořích, které se při délce patnácti kilometrů nejen nepřetrhly vlastní vahou, ale ještě dokázaly udržet složitou aparaturu k signalizaci záběru, velkou rybu a navíc se daly navinout na naviják, který nemusel být instalován na zvláštním vozíku. Mimochodem, celá tato historie byla další zoologickou zajímavostí, charakteristickou pro naši dobu. Ještě před deseti lety podobné supermateriály vznikaly v tajných vojenských laboratořích, a ne ve výzkumu firem zaměřených na výrobu spotřebního zboží.

Jako pavučina tenké nitky z polydiamantu visely nad Krásnou, aniž je zpozorovali ženisté hledající bomby s nosy u země. Výbušniny také byly na ráně. Dva balíky o celkové váze sto kilogramů byly zformovány do podoby pískovcových desek, kterými byl obložen dům u ústí Krásné do náměstí Konstituce. Na signál z rádia patřičné mechanismy odtrhly desky od stěny. Dál už to probíhalo jako ve filmech s Tarzanem.

Jedna z polydiamantových nitek byla natažena napříč Krásnou u náměstí Konstituce, sedm pater nad protitankovou barikádou. Druhá nit, také napříč, se nacházela čtyři patra nad zemí a padesát metrů od stěny vyznačené v letáku. Spojovala je další dvě vlákna, vedoucí podél Krásné a tvořící jakousi skluzavku. K nim byly připojeny miniaturními karabinkami nitě patřičné délky vedoucí k imitacím pískovcových desek. Po odpadnutí od stěn výbušniny během čtyř vteřin sjely každá po své nitce nad plácek zaplněný davem a když dosáhly patřičné výšky a vzdálenosti, explodovaly. Překvapení bylo dokonalé. Na západní stěně domu na Krásné 22 vznikly dva velké červené výtvořky ve tvaru vzájemně se pronikajících vějířů. Svě schytali i policisté, kteří sledovali události z oken vedlejších bytů. Z lidí na plácku nebylo co sbírat. Zůstaly po nich jen hromady psychedelické sekané. Polykače mečů poznali podle syrového šašliku, jehož podobu přejal. Novináři našli i jasnovidce v ženijní uniformě model 1985. Výbuch mu utrhl hlavu i s titanovou přilbou. Jinak mu nic nebylo. Hazardérům, kteří si sem přišli pro prachy, chybělo sedm hodin do konce sázky.

V poledne byla situace zvládnuta natolik, že bylo možné začít hledat odpověď na otázku, jak se Mazalovi (K čertu, ať už si myslíme o behaviorismu cokoli, přezdívka se ujala!) podařilo nepozorovaně připravit tak rozsáhlou past. Rychle se zjistilo, že před pěti měsíci skončilo jedno čištění fasád domů kolem náměstí Konstituce. Při leštění smogem černých pískovcových desek muselo dojít k záměně dvou z nich za výbušné

napodobeniny. Natáhnout polydiamantové nitky nad ulicí nebyl takový problém. Teprve teď se přihlásil svědek, který před několika týdny viděl, jak holub letící mezi domy náhle a bez viditelného důvodu spadl na silnici. Během naslouchání hovorů provázejících pátrání jsem najednou zaznamenal znepokojivý šum v reproduktoru Ucha. Zpočátku jsem to pokládal za důsledek protržení membrány při přenosu výbuchu. Teď se ukázalo, že poškození je mnohem závažnější. Zřejmě propouštěl aktivní filtr v jednom z četných dekodérů. Všechna slova provázel šum, ve kterém byla původně skryta. Aparatura měla holt svá léta a nemohla fungovat věčně. Miniaturní elektronky, používané často ve starém vojenském elektronickém vybavení kvůli vyšší odolnosti vůči paprskům gamma než mají tranzistory, stárly, zejména při tak intenzivním používání jako v poslední době.

Okamžitě jsem vypnul přijímač. Musel jsem ho nechat odpočinout a zanechat tohoto týrání dlouhým odposlechem. Jinak na něm budu moci poslouchat jediné rádio Jerevan... Vstal jsem a protáhl se. S úlevou jsem zjistil, že se mi marjánka už trochu vykouřila z hlavy.

Všechny propočty z předchozího večera jsem mohl vyhodit. Ucho chcípalo. Všechno šlo od desíti k pěti. Přestávka nepomohla. Mohl jsem sice zesílit žhavení, ale to byl zásah stejně jednoduchý jako riskantní. Začal tedy závod s časem. Vyšetřování se hrozně táhlo, a přitom monotónní šelest stále sílil a překrýval všechny srozumitelné zvuky. Když jsem konečně uslyšel o té stařence, seděl jsem s uchem přitisknutým k reproduktoru a v hlavě mi hučel niagarský vodopád.

Ta paní bydlela jedno patro pod místem se zamaskovanými výbušninami a když se chlapík, který čistil tuto část fasády, dal do desek u jejího okna, začala si s ním povídat. Zmínil se, že bydlí ve Walicově ulici. Tím služby Ucha definitivně skončily. S úlevou jsem je vypnul a schoval.

Hned jsem se domyslel, co bude dál. Policie už měla seznam i adresy firem, které před půlrokem čistily fasády domů kolem náměstí Konstituce. Teď nepochybně ověřuje, kdo z těch lidí bydlí v uvedené ulici, a hned tam pojede, aby si s ním promluvila. Nevěřil jsem, že by Mazal jednal tak hloupě. Šlo buď o falešnou stopu nebo výjimečně potměšilý uskok.

Usedl jsem do křesla a začal o tom rozvažovat. Něco tu nesouhlasilo... Tyto firmy i jejich pracovníci byly prověřovány jako první. Rutina. Když tedy stařenčina informace byla tak závažná, že ji okamžitě hlásili do centrály, znamenalo to, že v Walicově ulici nebydlí žádný z řádných pracovníků. V úvahu tedy přicházel jen Mazal osobně! Ale proč se chlubil svou adresou? Policejní experti by to nepochybně vysvětlili hypertrofovaným ego a s ním spojenou potřebou autoreklamy. S touto teorií plně souhlasily přezdobené podpisy na letácích. Mazal mohl psychology záměrně mást. Podle mého názoru nebyl blázen, přinejmenším ne v tom smyslu, jak to definuje učebnice klinické psychiatrie. Ale to je jen můj názor. Specialisté na definice nemají fantazii, a když tedy složí těch několik podstrčených kousků skládky, budou se domnívat, že jdou po správné stopě. Znamenalo by to, že teď v policejní centrále kypí mravenčí práce s cílem vytypovat patřičný byt nebo přinejmenším zúžit počet lidí, které je třeba prověřit. Nepochyboval jsem, že neuspějí. Mazal je vodil jako na provázku.

Co však chce? Udělalo se mi horko. Ten problém budu muset vyřešit sám. Pomalu, od začátku... Walicova... Znal jsem to tam. Zachoval se tam zbytek staré Varšavy z doby před 2. světovou válkou. Ale jak to souvisí? Proč si Mazal vybral právě toto místo? Stará ulice a na ní řada neudržovaných domů, částečně rum, zčernalé cihly... Moment! V novinách, které jsem koupil před třemi dny, o tom něco bylo... Musím to najít! Tygří skok k balíku novin. Začal jsem horečně listovat. Tady je to! Noticka v Životě Varšavy. Na domě ve Walicově ulici 14 byla instalována nová reklama o rozměrech 5 x 15 metrů... V duchu jsem ji viděl. Veliká zčernalá stěna, na jedné straně narušená. Jen několik oken, stopy zazděných dveří a schodišť, trčící rezavé dráty. A na tom neobvyklá reklama... Moment, ještě tady: ...zavěšená nezvykle nízko... K čertu! O čem ještě uvažuji?! K čemu jsou Mazalovi policajti? Vždyť je jasné, že z nich chce udělat další obrázek! Takové

efektní finále. K tomu potřebuje stěnu. V celém okolí je jenom tady dost veliká zeď. Musím tam!

Když jsem vstával od stolu, můj pohled padl ještě na jednu noticku na šesté straně, které jsem předtím nevěnoval pozornost. Ukradené atomové bomby. Kolují pověsti, že před třemi lety na Ukrajině... Neříkal tehdy Jacek něco v redakci? Neměl jsem čas o tom přemýšlet. Vyběhl jsem z domu.

Zaparkoval jsem u křižovatky se Železnou ulicí. Dvě stě metry přede mnou vybíhali z mikrobusů policisté a směřovali ke starému domu. Kráčel jsem pomalu za nimi. Měl bych je varovat, ale co jim povím? Že jsem je odposlouchával a už tím se dopustil přestupku? Že mám jiný názor než jejich diplomovaní specialisté na behavioristickou psychologii? Buď mě na místě zabásnou nebo v lepším případě puknou smíchy. I kdybych však vsadil všechno na jednu kartu, než mě prověří, vyplní všechny formuláře, převrátí byt vzhůru nohama a začnou mi naslouchat, bude už po ptákách. Letěli jako můra k plameni svíčky a já jsem s tím nemohl nic dělat. Rutina pátracího stroje běžela přesně podle Mazalova přání.

Když jsem míjel novou budovu Mincovny, vyjel z památkově chráněné usedlosti uhlím naložený vůz se dvěma zapraženými černými valachy. Kočí zatočil a za chvíli mě dohnal. V okolí bylo pár starých domů, zřejmě tedy někde zůstala kachlová kamna. Ale proč je to vůz a ne nákladák? Něco takového jsem ve Varšavě neviděl už patnáct let.

Na plácku před stěnou domu ve Walicově 14 stálo padesát plně vyzbrojených policistů. Zrcadlově lesklý billboard z vyleštěné oceli visel sotva metr nad zemí kousek od zdi. Obtloustlý poddůstojník zamířil k pomalu jedoucímu vozu.

"Pane!" zavolal na něj forman. "Tady se natáčí ten film?"

"Jaký film, k čertu?!" užasl policista.

"Miša 2, tedy Druhý medvěd, tak nějak. Inspicient mi přikázal, abych sem přijel s uhlím... A kde je štáb?"

"Občane, tady je opravdová štára na nebezpečného zločince! Neblokujte dopravu! Nevím nic o žádném filmu!"

V tom okamžiku se něco začalo hýbat v okně pátého patra. Nějaký chlap v pyžamu je otevřel a vylézal na parapet.

"Tak já tady počkám někde stranou..."

"Tak si čekejte!" mávl policista rukou, aniž spustil zrak z okna nad reklamou a zamířil ke svým lidem. Muž v okně usedl na parapet, jakoby se chystal k sebevražednému skoku. Pod ním se shromáždili policisté. Vůz s uhlím odbočil a zastavil se za rohem. Zamířil jsem k policistům. Veškerá jejich pozornost se soustředila na zoufalce v okně, který začal křičet něco o totálním umění...

Zvýšila se mi hladina adrenalinu. Všemi póry kůže jsem vnímal nebezpečí. Šestý smysl mi přikazoval, abych ihned utekl. Za zády policistů jsem se blížil ke stěně domu.

"Vzdej se, nemáš žádnou šanci!!!" zaryčel najednou megafon. Chlap nahoře pořád vrískal a prudce gestikuloval.

"Rychle napnout plachtu!" zvolal někdo dole.

"Zaručujeme ti odbornou lékařskou péči!!!" zaduněl opět megafon.

"Zadržte naše uvnitř! Jak vyrazí dveře, skočí!"

Dorazil jsem k rohu budovy. Reklamu jsem teď viděl z boku. Visela na důkladné kovové konstrukci, asi třicet centimetrů od stěny domu. Prostor mezi plechem a zdí zaplňovaly kartónové krabice. Jedna z nich ležela roztržená několik kroků přede mnou. Vysypaly se z ní nějaké válečky. Plechovky od piva. Prázdné...

"Vzdej se!!! Zaručujeme ti právo na obhajobu!!!"

K čemu se hodí prázdná plechovka od piva? Co se s ní dá dělat? Zmačkat Zmačkaná plechovka pohlcuje energii... Ta zeď je stará, musí se tedy zajistit před nadměrným úderem... Policisté stáli v půlkruhu před plakátem a napínali plachtu, do které měl skočit chlap z pátého patra. To není Mazal! Vše je příliš dokonale naplánováno! Už jsem věděl skoro všechno a nemohl jsem dělat nic. Nic!

V tom okamžiku se rozjel vůz s uhlím, zatočil a vjel na plácek. Kočí pobídl koně. Ještě dvě, tři vteřiny a vůz se ocitne přesně za zády policistů... Teď jsem pochopil...

"Utíkejte!!!" zařval jsem zoufale. Současně chlap z pátého patra skočil dolů. Nikdo na mě nepohlédl. Ani na vůz...

Skočil jsem za roh. Do zad mě udeřila obrovská těžká duchna. Padl jsem k zemi a uvědomil si, že slyším úžasnou detonaci. Země se zatřásla. Letěl jsem dopředu břichem po trávniku. Spánky mi sevřely železné kleště a potom zhaslo světlo.

Probral jsem se asi po jedné nebo dvou minutách. V uších mi zvonilo, ale zřejmě jsem byl celý. Vstal jsem a několikrát se zhluboka nadechl. Nohy mě samy nesly na trávník, kde se rozptyloval oblak prachu a dýmu. Nebyl jsem si jist, jestli se nepozvracím. Policajti byly vlisováni do ocelové desky silné tři milimetry. Mazal z nich udělal reliéf. Chlap z pátého patra visel rozpáraný na horním rámu plakátu. Dolů stékaly červené stružky. Nějaké vodiče a táhla. Android... Kočí byl zřejmě také robot, možná i koně. To poskytovalo představu, kolik prachů se do celé akce vložilo. Konečně jsme se dočkali západního kapitálu!

Z obytné budovy za mými zády zazníval zoufalý křik a ječení raněných. V oknech se zase objevila spousta lidí. Zhmožděná těla policistů pomalu vypadávala z promáčklin v plechu. Někteří z nich pukli jako rajčata spadlá na zem. Začalo se mi dělat špatně. Obrisy věcí se zamlžily a vzdalovaly. Najednou mě uhodil do tváře padající leták. Mechanicky jsem jej uchopil a četl:

Mám čest informovat, že na stěně domu ve Walicově ulici 14 lze ode dneška obdivovat reliéf s názvem "Policie v akci". MAZAL.

Grafická úprava byla stejná jako v předchozích dvou případech.

Kolem se najednou začali hemžit policisté, novináři a sanitky. Nějaký muž v bílém plášti přiběhl ke mně, pozorně na mě pohlédl a potom šel dál.

Záhy zůstalo všechno za mnou. Cestou jsem narazil na novinový stánek. Přelétl jsem pohledem titulky na prvních stranách: "Atomová zbraň v rukou šílenců", "Získány dvě ukradené hlavice", "Zatajená pravda", "Třináct Megasmrtí" a také "Superkalcium ohrožuje Colgate". Část mého mozku začala uvažovat o tom, jaké barvitě umělecké dílo by bylo možné udělat z velkého města několika nukleárními náložemi. Například ve velké metropoli s více než deseti miliony obyvatel vypálit čtyři velké kruhy tvořící při pohledu shora podobu čtyřlístku... Nepochyboval jsem, že i tehdy by se našel nějaký hajzlík, který by tu příležitost využil k reklamě. Třeba slipů, které zůstaly čisté!

Měl jsem všeho dost. Mazal - agresivní umělec nebo reklamní agent? Má to význam? V tomto světě se opravdu nedá žít! Člověk má stejnou cenu jako z něj udělaná šmouha na zdi. Skončil odvěký boj o lidské duše. Civitas terrena - pozemský stát sv. Augustina definitivně zvítězil. On by to tak určitě viděl. Prohrála Varšava svůj Armageddon, nebo je ještě naděje?

Nevím, kdy jsem došel domů. V každém případě právě tehdy zazvonil telefon. Ve sluchátku jsem uslyšel šéfredaktorův hlas:

"Tomaszewski, co je s tvým článkem?"

"Je mou noční můrou, stejně jako vy, šéfe, i všechno ostatní."

"Co je s tebou? Není ti dobře? Víím, že jsi byl ve Walicově. Viděl jsem tě v televizi..."

V tom okamžiku se ozvalo několik taktů vtíravé melodie.

"Hovor je sponzorován," oznámil sametový dívčí hlásek. "Učet za toto spojení zaplatí firma Elorg, výrobce světově proslulých vibrujících kalhotek a podprsenek. Orgasmus tě nikdy neopustí!" zavibroval hlásek v extázi. "Hovor je sponzorován," mňoukal rozkošnický, "hovor je spon..."

Praštil jsem sluchátkem tak silně, že prasklo. Byl nejvyšší čas, abych se vzpamatoval. Vběhl jsem do koupelny a strčil hlavu pod kohoutek se studenou vodou. Zbývá už jen jedno. Done Quijote, přijď!

O chvíli později jsem opět vyšel z domu. V drogérce na rohu jsem koupil barvu ve spreji. Nelze litovat ozónu, když planou lesy... Co to plácám? K čertu s metaforami!

Na nejbližší příslušně velkou zeď jsem nastříkal nápis:
BUĎ SÁM SEBOU - SER NA VŠECHNO!
přeložil Pavel Weigel